

Оптимізація положень розпорядчого документу з облікової політики

Обґрунтовано напрями покращання положень розпорядчих документів з облікової політики на підставі аналізу поглядів науковців щодо переліку організаційних питань бухгалтерського обліку
організація бухгалтерського обліку, облікова політика

У сучасних умовах великого значення набуває сукупність заходів, спрямованих на покращання управління господарською діяльністю. Бухгалтерський облік як одна зі складових системи управління економічними процесами має суттєве значення для задоволення потреб управлінського персоналу в інформації, необхідній для вибору шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Необхідною і достатньою передумовою забезпечення процесу ведення бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві та, відповідно, виконання ним своїх завдань є його організація. Однак спектр складових організації бухгалтерського обліку на сьогодні розмитий. Кожне підприємство, виходячи з норм чинного законодавства, самотужки визначає питання організації бухгалтерського обліку, досить часто не враховуючи ряд питань або особливості діяльності господарюючого суб'єкта, що призводить до зниження якості облікового процесу.

Важливим інструментом організації бухгалтерського обліку, який повинен врахувати особливості діяльності підприємства, є облікова політика. Остання з точки зору організації бухгалтерського обліку має забезпечувати раціональне його ведення. Елементи облікової політики є важливими для постановки та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Основним внутрішнім нормативним документом, який регулює питання організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, є розпорядчий документ, який містить положення облікової політики. Дослідження положень ряду таких розпорядчих документів підприємств свідчить про спрощений або деталізований підхід до визначення переліку питань організаційного характеру, що, відповідно, вимагає внесення змін у зв'язку неможливістю використання внаслідок неповноти чи перевантаження. Існування різних підходів до визначення складових організації бухгалтерського обліку в розпорядчих документах на практиці та необхідність їх оптимізації зумовлює актуальність даного дослідження.

Питаннями формування та реалізації облікової політики займалися українські та зарубіжні вчені: Р.А. Алборов, О.С. Бакаєв, П.С. Безруких, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, Л.М. Кіндрацька, Н.П. Кондраков, С.Л. Коротаєв, Ю.А. Кузьмінський, М.В. Кужельний, М.І. Кутер, В.Г. Лінник, Н.М. Малуґа, М.Ю. Медведєв, Б. Нідлз, С.О. Ніколаєва, В.Ф. Палій, В.В. Патров, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, В.Г. Швець, Л.З. Шнейдман, Л.П. Хабарова, Е.С. Хендриксен.

Сьогодні постала потреба узагальнення результатів поглядів дослідників для оптимізації облікової політики підприємства щодо організації бухгалтерського обліку.

Метою дослідження є визначення проблемних питань і обґрунтування напрямів покращання положень розпорядчих документів з облікової політики щодо питань організації бухгалтерського обліку.

Для вирішення поставленої мети сформульовано завдання: проаналізувати позиції авторів літературних джерел, присвячених обліковій політиці, щодо переліку організаційних питань бухгалтерського обліку; на підставі проведеного аналізу визначити напрями оптимізації положень організаційного характеру облікової політики підприємств.

У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи, які базуються на діалектичному методі пізнання, тобто методи аналізу, порівняння, групування, індукції і дедукції.

Функціонування системи бухгалтерського обліку та його ведення вимагає потужної організаційної інфраструктури, яка передбачає вирішення ряду методичних, технологічних, технічних і організаційних питань. Їх регулювання на рівні окремих суб'єктів у сфері господарювання здійснюється положеннями розпорядчого документу з облікової політики.

У результаті дослідження 33-х літературних джерел, присвячених обліковій політиці, встановлено відсутність однастайності думок щодо переліку питань організаційного характеру в розпорядчих документах. У цілому до цих питань відносяться положення, згруповані нами у 9 блоків, які стосуються організації, технології і техніки бухгалтерського обліку, а також контролю і організації відповідальності. Результати дослідження наведено на рис. 1.

Рисунок 1 - Питання організації бухгалтерського обліку, представлені в розпорядчих документах з облікової політики

Проаналізуємо детальніше розрізи запропонованих блоків питань із запропонованих розпорядчих документів щодо облікової політики, наведених на рис. 1.

Питання щодо загальних положень облікової політики, які пов'язані з організацією бухгалтерського обліку, наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Питання, які передбачають загальні положення облікової політики

№	Питання	Кількість ³²	Питома вага ³³
1	Відповідальність керівника за організацію бухгалтерського обліку	4	12,12
2	Грошовий вимірник для ведення бухгалтерського обліку	3	9,09
3	Порядок розробки, оформлення, розкриття і зміни облікової політики	2	6,06
4	Поріг істотності для окремих господарських операцій	1	3,03

Лише у 4-х літературних джерелах із сукупності, яка досліджувалася, згадується про відповідальність за організацію бухгалтерського обліку. Однак авторами ця відповідальність

* Ототожнення технології і техніки спостерігається у авторів досліджених праць, з чим не погоджуємося.

³² Тут і надалі розглядається кількість авторів, які визначають відповідне питання (чол.).

³³ Тут і надалі вказується питома вага відповідного питання у досліджуваних 33 літературних джерелах (%).

покладається лише на керівника підприємства, що суперечить чинному законодавству України (за ст. 8 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” “відповідальність за організацію бухгалтерського обліку ... несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), яка здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів”) [5]. Водночас права та обов’язки в організації бухгалтерського обліку особи, яка несе відповідальність, згадуються лише одним автором [8]. У даному документі має бути затверджена відповідальність керівника або власника підприємства. Крім того, детальному дослідженню підлягає питання прав, обов’язків і відповідальності за організацію бухгалтерського обліку головного бухгалтера підприємства (або бухгалтера за умови одноосібного ведення).

Виділення окремим пунктом випадків зміни облікової політики є недоцільним, оскільки дублює вимоги П(с)БО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”. Порядок розкриття облікової політики також регулюється відповідними П(с)БО.

Зазначення О. Лукіною [9] необхідності визначення розміру та застосування порогу істотності в процесі ведення бухгалтерського обліку та складання звітності призведе до порушення принципу повного висвітлення. Крім того, інформація, подана з визначенням порогу істотності, не може бути узагальненою в межах галузі, комплексу підприємств, оскільки поріг істотності буде різним для кожного підприємства.

Вказівка авторами на необхідність застосування грошового вимірника є недоцільною, оскільки Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” чітко визначено принцип єдиного грошового вимірника (ст. 4) [5].

Перелік питань, які регламентують організацію роботи облікової служби, наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Положення, які визначають організацію роботи облікової служби

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	Форма організації бухгалтерського обліку (суб’єкт ведення обліку)	14	42,42
2	Організація роботи бухгалтерської служби (організаційно-розпорядчі документи)	12	36,36
3	Структура бухгалтерської служби, її чисельність, рівень централізації	10	30,30
4	Права, обов’язки, відповідальність головного бухгалтера та облікових працівників	7	21,21
5	Визначення місця бухгалтерії в системі управління підприємством	5	15,15
6	Організація роботи податкової служби підприємства (посадова особа, організаційно-розпорядчі документи)	5	15,15
7	Підпорядкованість окремих облікових підрозділів і працівників	3	9,09
8	Положення кадрової політики облікової служби	2	6,06
9	Порядок призначення на посаду головного бухгалтера	1	3,03
10	План організації роботи облікових працівників	1	3,03

Щодо необхідності визначення форми організації бухгалтерського обліку в розпорядчому документі, то її зазначають лише 42,4 % авторів. Відсутні вказівки дослідників щодо особливостей облікової політики в умовах застосування інших форм організації бухгалтерського обліку.

Недоцільним є винесення науковцями як складової розпорядчого документу з облікової політики питання порядку призначення на посаду головного бухгалтера, оскільки дане питання регулюється нормами Кодексу законів про працю [7].

Питаннями, які також переважують положення розпорядчого документу та є складовими інших організаційно-розпорядчих документів (положення про бухгалтерську службу, посадових інструкцій та ін.) є: регламентація прав, обов’язків, відповідальності головного бухгалтера та облікових працівників; структура бухгалтерської служби, чисельність працівників, рівень централізації обліку; визначення місця бухгалтерії в системі

управління підприємством, взаємозв'язку та взаємодії з іншими елементами та ланками цієї системи, взаємозв'язку з іншими підрозділами підприємства; підпорядкованість окремих облікових підрозділів і працівників; організація роботи облікових працівників.

Включення штатного розкладу до положень з організації роботи бухгалтерської служби є дублюванням інших внутрішніх нормативних документів.

Не погоджуємося з А.А. Єфремовою [3], яка включає до питань організації бухгалтерської служби дату подання до відповідних органів бухгалтерської звітності, виділення підрозділів на окремий баланс, склад, форми та строки складання внутрішньої звітності; питання матеріальної відповідальності, організації системи документообороту.

Дискусійним питанням є доцільність приділення значної уваги організації ведення податкового обліку (15,15 % авторів). Варто відмітити, що це російські автори, а в законодавстві Росії на сьогодні розрізняють два види облікової політики: облікова політика окремо для цілей фінансового обліку та оподаткування. Облікова політика має бути єдиною для єдиного облікового процесу підприємства та враховувати вимоги, які висуваються користувачами інформації бухгалтерського обліку. За наявності розбіжностей у правилах ведення у вказаних підсистемах бухгалтерського обліку необхідно визначитися у відповідному елементі облікової політики. Вважаємо, що до розпорядчого документу достатньо включити перелік питань щодо організації ведення бухгалтерського обліку податкових розрахунків: відповідальних осіб, розрізи та реєстри аналітичного обліку.

Незначна кількість авторів включає також питання, пов'язані з порядком атестації бухгалтерів, системою підбору персоналу, підвищення його кваліфікації. Поза увагою залишаються й такі важливі питання як правове, технічне та методичне забезпечення роботи облікових працівників, наукова організація праці, правила ділової етики, нормування і оплата праці, методика визначення чисельності облікових працівників для конкретного підприємства.

До наступної групи питань належать ті, що розкривають технологію бухгалтерського обліку (табл. 3).

Таблиця 3 – Питання, пов'язані з технологією бухгалтерського обліку

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	Технологія обробки облікової інформації (форми ведення обліку)	30	90,90
2	Форма ведення податкового обліку та технологія обробки облікової податкової інформації	4	12,12
3	Перелік облікових аналітичних реєстрів	1	3,03
4	Принципи та порядок податкового обліку діяльності підприємства	1	3,03
5	Форми аналітичних реєстрів податкового обліку	1	3,03

Передусім варто відмітити, що в більшості з досліджених літературних джерел ототожнюється техніка з технологією, що є досить суперечливою позицією і вимагає додаткового дослідження.

В сукупності питань, які визначають технологічний аспект ведення бухгалтерського обліку, переважну більшість займають питання вибору технології обробки облікової інформації. Однак пояснюючи, чим є форма ведення бухгалтерського обліку, недоцільно виносити прийоми організації документообороту, інвентаризації, зберігання документів [8].

Варто відмітити значну увагу російських дослідників до форми ведення бухгалтерського обліку податкових розрахунків, однак, лише одним автором визначено необхідність затвердження форм аналітичних реєстрів податкового обліку [4].

Більше уваги повинно приділятися розробці та затвердженню облікових аналітичних регістрів, про необхідність чого зазначає лише Л.В. Вербицька [2].

Питання, які стосуються робочого плану рахунків підприємства, відображено в табл. 4.

Таблиця 4 – Питання, які стосуються робочого плану рахунків

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	План рахунків, який використовується: типовий чи робочий	29	87,87
2	Типова та неприпустима кореспонденція рахунків	2	6,06
3	Рахунки для обліку витрат	2	6,06
4	Робочий план рахунків податкового обліку (за умови необхідності)	1	3,03
5	Порядок організації аналітичного обліку матеріальних цінностей	1	3,03

У 29 проаналізованих літературних джерелах авторами зазначено необхідність з'ясування, який план рахунків – типовий чи робочий – використовується на підприємстві. Однак постає питання про доцільність застосування робочого плану рахунків взагалі. Більш доцільним буде визначення та затвердження порядку організації аналітичного обліку за всіма об'єктами (а не лише для товарно-матеріальних цінностей як зазначає О. Лукінова [9]).

Перевантаженням розпорядчого документу з облікової політики є внесення до нього типової кореспонденції між синтетичними рахунками або неприпустимих кореспонденцій рахунків, оскільки це питання врегульовано Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [6].

Лише О.А. Нестеровою та ін. [10] зазначається необхідність розробки робочого плану рахунків податкового обліку. Це недоцільно, оскільки можна передбачити відповідні аналітичні розрізи синтетичних рахунків бухгалтерського обліку, дані яких будуть використовуватися для визначення сум належних до сплати податків і платежів.

Питання, пов'язані з порядком проведення інвентаризації, наведено в табл. 5.

Таблиця 5 – Питання щодо порядку проведення інвентаризації

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	План інвентаризації	29	87,87
2	Посадові особи, на яких покладається повна матеріальна відповідальність	2	6,06
3	Вимога проведення інвентаризації активів і зобов'язань	1	3,03
4	Нормативна база, яка використовується в процесі інвентаризації	1	3,03
5	Випадки обов'язкового проведення інвентаризації	1	3,03
6	Форма наказу на проведення інвентаризації	1	3,03
7	Форма інвентаризаційного опису цінних паперів	1	3,03
8	Форма акту інвентаризації розрахунків з дебіторами та кредиторами	1	3,03
9	Приблизний текст протоколу засідання інвентаризаційної комісії	1	3,03
10	Перевірка і оформлення результатів інвентаризації	1	3,03
11	Порядок стягнення недостач з винних осіб і списання збитків	1	3,03

Внесення до розпорядчого документу вимоги проведення інвентаризації є недоцільним, оскільки це врегульовано Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [5]. Також перевантаженням наказу можна вважати визначення нормативної бази, яка використовується в процесі інвентаризації, форми наказу на проведення інвентаризації, форми інвентаризаційного опису цінних паперів, форми акту інвентаризації розрахунків з дебіторами та кредиторами, перевірку та оформлення результатів інвентаризації, порядок стягнення недостач з винних осіб і списання збитків.

Крім того, 6,1 % авторів визнають за необхідне визначення переліку посад, на працівників яких покладається повна матеріальна відповідальність. Однак дане питання чітко врегульоване Кодексом законів про працю [7].

Найбільше уваги приділяється складанню плану інвентаризації, до якого теж включаються деякі питання із законодавчої бази (способи проведення інвентаризації, порядок роботи інвентаризаційної комісії). Однак жоден з авторів не згадує про перелік зобов'язань і майна на позабалансовому обліку.

Доцільним є також включення питань, які визначають випадки залучення фахівців (сторонніх осіб) для проведення інвентаризації специфічних для підприємства об'єктів майна та зобов'язань, порядок проведення інвентаризації окремих об'єктів з урахуванням особливостей діяльності підприємства, порядок контролю за діяльністю членів інвентаризаційної комісії і виведенням результатів інвентаризації, їх відповідальність за порушення інвентаризаційного процесу.

До наступного блоку належать питання організації документообороту (табл. 6).

Таблиця 6 – Питання, які визначають порядок документообороту

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	2	3	4
1	Правила (графік) документообороту	27	81,81
2	Внутрішня бухгалтерська звітність	12	36,36
3	Перелік форм документів, розроблених і затверджених підприємством	10	30,30
4	Типові форми документів, які використовуються підприємством	9	27,27
1	2	3	4
5	Організація складання звітності (обсяг, зміст, дата представлення)	7	21,21
6	Порядок зберігання документів у архіві та номенклатура справ	5	15,15
7	Перелік осіб, які мають право підпису первинних документів	4	12,12
8	Особа, відповідальна за рух бланків суворої звітності	4	12,12
9	Організація складання податкових декларацій	2	6,06
10	Опис організаційних заходів, які забезпечують охорону даних і їх збір	2	6,06
11	Посадові особи з правом дозволу на проведення господарських операцій	2	6,06
12	Складання графіку документообороту для цілей податкового обліку	1	3,03
13	Створення номенклатури справ і організація зберігання документів, пов'язаних з оподаткуванням	1	3,03
14	Кодифікація і уніфікація даних	1	3,03
15	Особа, відповідальна за приймання документів і зберігання в архіві підприємства, здачу відповідних документів до державного архіву	1	3,03
16	Особа, відповідальна за недопущення несанкціонованого доступу до інформації	1	3,03
17	Особа, відповідальна за рух трудових книжок і виконавчих листів	1	3,03
18	Особа, відповідальна за рух бланків суворого обліку	1	3,03
19	Перелік посадових осіб, які складають фінансову звітність	1	3,03

Знову ж таки, у пропонованих питаннях досить багато таких, які дублюють вимоги чинного законодавства (типові форми документів, які використовуються на підприємстві для оформлення господарських операцій, організація складання звітності, план звітності).

Питання 7, 8, 11, 15-19 (див. табл. 7) обов'язково підлягають затвердженню в посадових інструкціях, а не в розпорядчому документі з облікової політики.

Винесення окремо питання складання податкових декларацій є невиправданим, оскільки це питання повинно регулюватися загальними правилами (графіком) документообороту. Аналогічною є наша позиція щодо складання графіку документообороту для цілей податкового обліку.

Незначною кількістю дослідників приділяється увага переліку форм первинних документів, розроблених і затверджених підприємством; форм внутрішньої бухгалтерської

звітності (склад і форми звітності, періодичність складання і подання, відповідальні особи, їх контроль, користувачі звітності); порядку зберігання документів, у т.ч. електронних, у архіві й доступу до нього та розробці номенклатури справ; уніфікації і кодифікації даних.

Крім того, одним із елементів облікової політики, який потребує чіткого визначення в розпорядчому документі, є захист відомостей, які складають комерційну таємницю підприємства. Право підприємства на комерційну таємницю вимагає документального закріплення, оскільки лише в такому випадку власник комерційної таємниці матиме право на юридичний захист від неправомірних дій щодо комерційної таємниці. Кожним підприємством має бути самостійно визначено склад відомостей, які відносяться до комерційної таємниці, з урахуванням особливостей діяльності та перспектив розвитку, оскільки законодавством України чітко не передбачено обов'язковий їх перелік.

До питань, які регламентують систему внутрішнього контролю, нами віднесено питання, наведені в табл. 7.

Таблиця 7 – Питання, які визначають систему внутрішнього контролю

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	Порядок контролю за господарськими операціями	21	63,63
2	Перелік посадових осіб, які мають право підпису документів на відпуск товарно-матеріальних цінностей	2	6,06
3	Контроль за виконанням наказу про облікову політику	1	3,03
4	Організація контролю за даними податкового обліку	1	3,03
5	Організація контролю з обліку витрат на виробництво	1	3,03
6	Визначення головним бухгалтером процедур приймання (отримання) і відпуску матеріальних цінностей і грошових коштів	1	3,03
7	Укладення договорів про повну матеріальну відповідальність	1	3,03

Лише одним з авторів вказується на необхідність здійснення контролю за виконанням наказу про облікову політику, однак, поряд з цим має бути встановлена також відповідальність за нездійснення такого контролю.

У 21 з досліджених джерел зазначається про встановлення порядку контролю за господарськими операціями. У розрізі цих питань автори дублюють інші положення розпорядчого документу, що є недоцільним.

Науковці О.А. Нестерова та ін. [10] наголошують на необхідності організації контролю за даними податкового обліку, що є некоректним, оскільки контроль повинен здійснюватися за всіма господарськими операціями без винятку. Аналогічною є наша позиція щодо організації внутрішнього контролю з обліку витрат на виробництво.

Укладення договорів про повну матеріальну відповідальність за своєю сутністю є дублюванням законодавства, зокрема, Кодексу законів про працю [7].

Негативним є відсутність в досліджених літературних джерелах питань щодо організації бухгалтерського контролю, яка, на думку О.С. Бакаєва та Л.З. Шнейдмана, створюється для забезпечення збереженості майна, законності та доцільної господарської діяльності підприємства, достовірності облікових і звітних даних [1].

Дивним є також включення багатьма авторами до складу організаційних питань бухгалтерського обліку методичних питань (табл. 8), які повинні бути віднесені до розділу з методики бухгалтерського обліку розпорядчого документу.

Таблиця 8 – Перелік методичних питань, які відносяться до питань організаційного характеру

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	Методи оцінки окремих видів майна та зобов'язань	7	21,21
2	Методи нарахування амортизації основних засобів	2	6,06
3	Оцінка виробничих запасів, товарів, незавершеного виробництва і готової продукції при їх вибутті, визначення виручки від реалізації	2	6,06
4	Порядок використання прибутку	1	3,03

Серед методичних питань особлива увага приділена методам оцінки окремих видів майна та зобов'язань.

Положення, які неможливо включити до попередніх груп питань, представлено в табл. 9.

Таблиця 9. Питання, які відносяться до різних положень облікової політики

№	Питання	Кількість	Питома вага
1	Виділення на окремий баланс підрозділів підприємства	10	30,30
2	Строки та порядок видачі готівки, норми витрат	3	9,09
3	Визначення форми сплати податків, пільг зі сплати податків	1	3,03
4	Відповідність організаційної структури розміру та ступеня складності діяльності підприємства, ієрархічна підпорядкованість керівництву, розподіл обов'язків і повноважень, відповідність господарської діяльності вимогам законодавства	1	3,03

Питання встановлення строків і порядку видачі готівки, норм витрат є переважанням розпорядчого документу. Визначення форми сплати податків, пільг зі сплати податків також регулюється законодавчими документами. У розпорядчому документі доцільно лише зазначати систему оподаткування підприємства.

Питання щодо виділення на окремий баланс підрозділів підприємства (див. табл. 9) визначається іншими внутрішніми документами. Суперечливим є зазначення авторами необхідності відповідності організаційної структури розміру та ступеня складності діяльності підприємства, ієрархічної підпорядкованості керівництву, розподілу обов'язків і повноважень, відповідності діяльності вимогам законодавства (однак в жодному документі не передбачалася можливість господарювання всупереч законодавству).

Наукова новизна одержаних результатів з проведеного дослідження полягає у постановці проблем практичного характеру щодо організаційних питань облікової політики підприємства та визначення шляхів її оптимізації.

У результаті дослідження сформульовано такі висновки:

1. Аналіз наведених в літературних джерелах розпорядчих документів з облікової політики дає змогу зробити висновок, що на практиці до організації бухгалтерського обліку відносять велику кількість питань, згрупованих нами у 9 блоків. При цьому існують суттєві відмінності серед позицій авторів щодо сутності цих питань. При цьому варто відзначити відсутність багатьох важливих питань у пропонувананих авторами розпорядчих документах з облікової політики.

2. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку повинна забезпечувати взаємозв'язок методичної, технологічної, технічної і організаційної складових організації бухгалтерського обліку сторін з урахуванням особливостей діяльності підприємства.

Оскільки розпорядчий документ з облікової політики повинен передбачати самостійний підхід підприємства до її розробки з урахуванням специфіки діяльності, до

організаційних питань бухгалтерського обліку повинні включатися питання, не регламентовані законодавством. Встановлено, що винесення ряду питань є недоцільним, оскільки відбувається дублювання положень нормативних актів вищої юридичної сили. Врахування зазначених вище зауважень щодо положень розпорядчого документу та доповнення запропонованими забезпечить оптимізацію розпорядчого документу з облікової політики підприємств з організаційного аспекту.

Структура розпорядчого документу з облікової політики повинна передбачати організацію, технологію, техніку, контроль і відповідальність. Оскільки ці поняття не достатньо визначені в бухгалтерському обліку, перспективою подальшого дослідження є визначення складових організації бухгалтерського обліку та факторів впливу на неї.

Список літератури

1. Бакаев А.С., Шнейдман Л.З. Современная постановка бухгалтерского учета на предприятии // Бухгалтерский учет. – 1992. – № 12. – С. 4-6.
2. Вербицкая Л.В. Организация бухгалтерского учета на предприятиях малого бизнеса в Украине: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2000. – 115 с.
3. Ефремова А.А. Учетная политика предприятия: содержание и формирование. – М.: Книжный мир, 2000. – 478 с.
4. Жуков В.Н. Формирование учетной политики организации // Бухгалтерский учет. – 2002. – № 1. – С. 42-50.
5. Закон України № 996-XIV “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р.
6. Інструкція № 291 про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30 листопада 1999 р.
7. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р.
8. Коротаев С.Л. Оптимизация учетной политики или как повысить финансовую устойчивость предприятия: Практическое пособие. – Мн.: Изд. В.П. Фрунзе, Г.И. Коротаева, 1999. – 115 с.
9. Лукінова О. Організація бухгалтерського обліку. Облікова політика // Баланс. – 2005. – № 5(547). – С. 19-23.
10. Нестерова Е.А., Балакирева Н.М., Гущина И.Э. Учетная политика-2003: бухгалтерская и налоговая: Организационный, методический и технический аспекты. / Под ред. Е.А. Нестеровой. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2003. – 232 с.

Обосновано направления улучшения положений распорядительных документов по учетной политике на основании анализа позиций авторов относительно перечня организационных вопросов бухгалтерского учета

The directions of the improvement of the issues of order documents on accounting policies has been grounded on the basis of analysis of the authors' opinions concerning the list of organizational matters of accounting